

Монастирський Н. М., Дмитрієв І. Ю., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Проблема визначення правового статусу споживача пов'язана з необхідністю створення в Україні ринкового середовища, яке б повністю відповідало вимогам міжнародного та європейського законодавства. Таким чином необхідно говорити не лише про регулювання національним законодавством цього, але й про імплементацію норм міжнародного приватного права.

У розвинених країнах, законодавство щодо захисту прав споживачів базується на основному міжнародно-правовому документі у цій галузі – Керівних принципів захисту інтересів споживачів, які були схвалені Генеральною Асамблеєю ООН резолюцією від 9 квітня 1985 р. № 39/248. Після визнання Україною зазначених принципів у 1991 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про захист прав споживачів». У 1992 р. з метою реалізації норм зазначеного закону був створений Державний комітет у справах захисту прав споживачів, який має на реалізовувати державну політику захисту прав споживачів. У 2000 р. відповідно до Указу Президента України було створено Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України.

Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.

Важливе значення для споживчого права мають закони України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР «Про захист від недобросовісної конкуренції», від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР «Про рекламу» та інші нормативні акти, які містять окремі норми, що прямо чи опосередковано сприяють захисту прав споживачів.

Проаналізувавши основи законодавства у сфері захисту прав споживачів можна визначити основоположні засади, характерні для побудови їх правових норм, серед яких: 1) встановлення державних обов'язкових вимог до якості товарів (робіт, послуг); 2) примат державного регулювання над договірним у сфері захисту прав споживачів; 3) привілейоване становище споживачів по відношенню до виробників та продавців продукції; 4) спеціальні засоби захисту прав споживачів

органами у справах захисту прав споживачів та об'єднаннями споживачів. Ці принципи повністю відповідають нормам міжнародного та європейського законодавства, таким чином можна говорити про те, що найважливіші принципи, які були схвалені Генеральною Асамблеєю ООН, імплементовані у наше національне законодавство.

В разі придбання споживачем товару неналежної якості на захист його інтересів вступають імперативні норми законодавства у сфері захисту прав споживачів, адже споживач не тільки позбавляється можливості користуватися річчю за але й це може призвести до заподіяння шкоди його життю, здоров'ю, майну тощо. У зв'язку з цим для нього першочергового значення набуває можливість якнайшвидшого відновлення порушеного права та усунення негативних наслідків, спричинених недоліками речі. Тому важливе значення для споживачів має встановлення ефективного механізму відновлення їх порушених прав. Для цього законодавством передбачаються відповідні санкції щодо продавців (виготівників) та певний порядок задоволення вимог споживачів.

Цивільно-правова відповідальність полягає у застосуванні до порушника таких примусових санкцій: заміна неналежного товару; відшкодування матеріальної та моральної шкоди; стягнення з порушника штрафних санкцій; присудження обов'язку виконати зобов'язання в натурі; застосування до порушника інших засобів, спрямованих на відновлення попереднього майнового стану потерпілого.

Основною і універсальною формою цивільно-правової відповідальності вважається відшкодування збитків, стягнення яких передбачене законом.

Згідно зі ст. 8 Закону України «Про захист прав споживачів» у разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку недоліків споживач, в порядку та у строки, що встановлені законодавством, має право вимагати: а) пропорційного зменшення ціни; б) безоплатного усунення недоліків товару в розумний строк; в) відшкодування витрат на усунення недоліків товару.

У разі виявлення протягом встановленого гарантійного строку істотних недоліків, які виникли з вини виробника товару (продавця, виконавця), або фальсифікації товару, підтверджених за необхідності висновком експертизи, споживач, в порядку та у строки, що встановлені законодавством і на підставі обов'язкових для сторін правил чи договору, має право за своїм вибором вимагати від продавця або виробника: а) розірвання договору та повернення сплаченої за товар грошової суми; б) вимагати заміни товару на такий же товар або на аналогічний, з числа наявних у продавця (виробника), товар.

Позитивним аспектом у наведеній нормі є те, що покупець на власний розсуд визначає, яку з перелічених вимог він пред'являтиме до продавця (виготівника), тобто він має можливість обрати ту вимогу, задоволення

якої його найбільше влаштує.

Фінансова відповідальність настає у разі порушення виробником норм законодавства щодо відповідності продукції нормативним вимогам, реалізації товару без відповідного сертифікату, реалізацію та виготовлення товарів, обмежених чи заборонених в обігу та ін. При чому розмір штрафів сягає від 1 до 500 відсотків вартості товару.

За порушення законодавства України про захист прав споживачів Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена адміністративна відповідальність за такі правопорушення, як: порушення правил торгівлі, виконання робіт і надання послуг (ст. 155), порушення правил торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами (ст. 156), випуск чи реалізацію продукції, яка не відповідає вимогам стандартів, сертифікатів відповідності, норм, правил і зразків якості (ст. 167) тощо.

Кримінальна відповідальність полягає у застосуванні заходу кримінального покарання щодо фізичних осіб, винних у скоєнні злочину. Така відповідальність передбачається нормами Кримінального кодексу України, зокрема, ст. ст. 225, 227 – за обман покупців та замовників, випуск або реалізацію недоброякісної продукції тощо.

Враховуючи сучасні тенденції, визначемо ряд заходів, які мають бути реалізовані в найближчий час: розробка державної програми захисту прав споживачів; посилення контролю за якістю продуктів на споживчому ринку (зокрема щодо якості палива); проведення всеукраїнських тематичних семінарів; підготовка та випуск збірників і методичних рекомендацій з питань захисту споживачами своїх прав; проведення роботи щодо отримання від європейських урядових та неурядових організацій методичної та технічної допомоги при реалізації зазначених програм.

Тому підхід до регламентації та реалізації державного та міжнародного регулювання у сфері захисту прав споживачів має бути дійсно комплексним, в цій роботі мають бути задіяні представники державних та громадських органів, іноземні фахівці та міжнародні організації. І тільки така робота зможе призвести до настання реально діючого споживчого ринку, який зможе в кінці-кінців здійснювати повне саморегулювання на принципах захищеності прав споживачів та ринкового механізму регулювання економіки.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 144.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 45. – Ст. 410.
3. Луцька В. Як захиститися споживачу / Вікторія Луцька // Щотижневик «Магістраль». – 2008. – № 60.
4. Петрова О. Деякі аспекти застосування Закону України «Про захист прав

споживачів» / О. Петрова, А. Комбікова // Правовий тиждень. – 2008. – № 26 (99).

5. Потапенко В. Чи відшкодовується шкода споживачу / Володимир Потапенко // Юридичний журнал. – 2003. – № 6.

6. Державна цільова програма захисту прав споживачів на 2008-2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 349.2 (043.2)

Моренець О. І., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Белуга Ю. М., старший викладач

НЕЮРИСДИКЦІЙНА ФОРМА ЗАХИСТУ ПРИ ПОРУШЕННІ ТРУДОВИХ ПРАВ

Конституцією України у статті 55 визначено право кожного будь-якими незабороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень і протиправних діянь [1], що означає й визнання права на самозахист.

Як відомо, під юрисдикційною формою захисту розуміють діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних прав. Значення юрисдикційної форми захисту полягає у тому, що особа, яка оскаржує право чи законний інтерес, звертається до державних або інших компетентних органів, на які законом покладено обов'язок прийняти необхідні заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушення.

Неюрисдикційні форми захисту передбачають дії працівників із захисту трудових прав та інтересів, які здійснюються ними самостійно, без звернення до державних або інших компетентних органів. До них належать: примирно-третейські процедури, які застосовуються при вирішенні колективних трудових спорів; самозахист; громадський захист, який здійснюють виборні профспілкові органи.

Характерною ознакою неюрисдикційних форм захисту є не вирішення спору, а сприяння сторонам спору у досягненні компромісу шляхом прийняття взаємного рішення [3, с. 37].

Що ж стосується самозахисту працівниками своїх трудових прав і законних інтересів, то, на жаль, у трудовому законодавстві ця форма захисту належно не урегульована. Чинне трудове законодавство містить лише декілька норм, які надають працівникові право здійснювати самозахист. Це стосується відмови працівника від незаконного переведення на іншу роботу та відмови продовжувати роботу, якщо